

МОДЕЛЬНА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
«МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ: ФОРТЕПІАНО (ФАХОВИЙ)»
1 – 4 КЛАСИ
ДЛЯ МУЗИЧНИХ ЛІЦЕЇВ

*Рекомендовано науково-методичною радою
Державного науково-методичного центру змісту культурно-мистецької освіти
Протокол № 1 від «03» квітня 2026 р.*

**Укладачі модельної навчальної програми
«МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ: ФОРТЕПІАНО (ФАХОВИЙ)»:**

ЗАКОПЕЦЬ викладачка відділу спеціального фортепіано Львівського
Людмила державного музичного ліцею імені С. Крушельницької,
Степанівна спеціалістка вищої категорії, викладачка-методистка,
заслужена діячка мистецтв України;

ЛИМАРЄВ заступник директора з навчальної роботи, викладач відділу
Максим спеціального фортепіано Львівського державного музичного
Анатолійович ліцею імені С. Крушельницької, спеціаліст вищої категорії,
старший викладач;

РЯБОВ викладач відділу спеціального фортепіано Київського
Ігор державного музичного ліцею імені М. В. Лисенка, спеціаліст
Сергійович вищої категорії, викладач-методист, заслужений діяч
мистецтв України;

ДІДУШОК викладачка відділу спеціального фортепіано Одеського
Ірина державного музичного ліцею імені професора
Львівна П. С. Столярського, спеціалістка вищої категорії;

КАРЄЛОВА завідувачка відділу спеціального фортепіано, викладачка
Галина Харківського державного музичного ліцею, спеціалістка
Валеріївна вищої категорії, викладачка-методистка, кандидатка
мистецтвознавства.

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Модельна навчальна програма «МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ: ФОРТЕПІАНО (ФАХОВИЙ)» для 1–4 класів (далі – *модельна навчальна програма*) розроблена для учнів музичних ліцеїв з урахуванням вимог, передбачених Стандартом початкової музичної освіти, що здобувається одночасно з початковою та базовою середньою освітою (наказ Міністерства культури та інформаційної політики України від 29.07.2024 № 524) та Типовою освітньою програмою для 1 – 9 класів музичних ліцеїв (наказ Міністерства культури та інформаційної політики України від 29.08.2024 № 616) з метою забезпечення системного та комплексного підходу до навчання гри на фортепіано. Модельна навчальна програма розроблена з урахуванням вікових можливостей учнів, їхніх інтересів та потреб, а також сучасних тенденцій у виконавському мистецтві.

Модельна навчальна програма визначає мету та завдання дисципліни, перелік основних компетентностей, пропонує рекомендовані форми організації навчального процесу і види занять, встановлює форми та засоби для поточного й підсумкового контролю, надає рекомендації щодо його проведення, а також окреслює критерії оцінювання рівня досягнення навчальних результатів.

Нормативний зміст модельної навчальної програми спирається на *традиції та досвід* української, західноєвропейських та інших світових фортепіанних шкіл; враховує сучасні потреби особистості у творчому самовираженні, розвитку образного мислення, мистецького сприйняття дійсності, набуття емоційно-естетичного досвіду, а також стимулює самостійну музичну діяльність. Зміст навчального предмета представляє систему теоретичних знань, практичних вмінь та навичок, покликаних забезпечити оволодіння навичками гри на фортепіано учнями фортепіанного відділу та фахових мистецьких компетентностей, достатніх для продовження навчання на другому етапі (5 – 9 класи) початкової спеціалізованої мистецької освіти.

Основною **метою** вивчення навчального предмета «МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ: ФОРТЕПІАНО (ФАХОВИЙ)» є формування в учнів основних навичок гри на фортепіано, розвиток музичних здібностей для виконання різноманітних музичних творів, що сприяє всебічному розвитку особистості учня, формуючи фахові компетентності початкового рівня:

1) виконавська компетентність:

знати особливості виконавського піаністичного апарату, основні виконавські рухи, прийоми та правила звуковидобування, основи будови та принципів роботи фортепіано, музичні тексти творів навчального репертуару;

уміти відтворювати на фортепіано музичні твори, застосовувати під час виконання опановані ігрові рухи, слуховий контроль як метод роботи, демонструвати точність виконання штрихів, інших засобів музичної виразності, дотримання редакторських позначок, читати з аркуша прості музичні тексти, самостійно опрацьовувати розібрані під наставництвом викладача музичні твори, виявляти сміливість і впевненість під час публічних виступів, дотримуватися сценічної культури поведінки на сцені (атестаційне та концертне виконання), аналізувати власні незначні виконавські труднощі та знаходити їх рішення за допомогою викладача;

мати навички стійкої виконавської поведінки, розпізнавання та відтворення художньо-стилістичних особливостей музичних творів, застосування прийомів виконання на фортепіано в правильній поставі, виконання технічних вправ відповідної складності, емоційного виконання музичних творів відповідно до їхнього характеру та образності, самостійного корегування власних простих виконавських труднощів;

розуміти музично-виконавські терміни, художньо-образний зміст виконуваних музичних творів, власну відповідальність за результат як виконавця, цінність виконання української академічної, народної (в обробках) музики, важливість самоорганізації та самостійної роботи поза навчальним класом для досягнення успіхів у навчанні, необхідність подальшого навчання на другому етапі початкової мистецької освіти;

ставитися з повагою до думки викладача, дослухатися до зроблених ним/нею конструктивних зауважень до результатів опанування модельної навчальної програми, прагнути їх врахувати, з цікавістю до навчання та музичного виконавства, відповідально до навчання та самостійної підготовки.

2) музична теоретико-практична компетентність:

знати основи музичної грамоти, музично-теоретичну термінологію, елементи музичної фонетики та морфології, засоби музичної виразності та їх вплив на характер музичного твору;

уміти визначати на слух та відтворювати на фортепіано лади, інтервали, акорди, невеликі акордові послідовності, прості ритмічні малюнки, темпи, створювати невеликі музичні побудови (акомпанемент, мелодію на заданий ритм, текст);

мати навички розпізнавання в музичному тексті вивчених елементів музичної фонетики, морфології та синтаксису, відтворення на фортепіано мелодій, ритмічних малюнків, гам, інтервалів, акордів, акордових послідовностей;

розуміти значення засобів та елементів музичної мови для відтворення художніх образів у музичних творах, зв'язок між змістом та музично-виразовими засобами у творенні відповідної образності;

ставлення: демонструє відповідальність та сумлінність у виконанні завдань.

3) загальномузична компетентність:

знати базові поняття музики як звукового виду діяльності людини та виду мистецтва, первинні музичні жанри (пісня, танець, марш, хорал), ключові ознаки їх музичної мови, музичні твори та їх авторів відповідно до власної виконавської програми, засоби музичної виразності, основні склади музики: гомофонно-гармонічний, хоральний, поліфонічний;

уміти проводити нескладний аналіз (визначати провідні елементи музичної мови, виконавські засоби втілення музичного образу та змісту), визначати первинні музичні жанри, орієнтуватися в елементах графічної фіксації музичного твору (назва, автор, настрій, темп);

мати навички розпізнавання характерних елементів музичної мови, стеження за звучанням нескладних музичних творів за нотами;

розуміти музику як один з видів мистецтв, її значення і роль у житті людини та як дієвий засіб вияву національного патріотизму, образний зміст прослуханих творів, розмаїття музичного мистецтва та важливість своєї участі в активному музикуванні для набуття власного музичного досвіду;

ставлення: виявляти любов до музики загалом та української музики зокрема, милуватися красою музичних творів, мати власні музичні уподобання, співпереживати та виявляти емоційні реакції на музичні твори.

Мета навчання досягається через реалізацію таких завдань:

- виявлення і розвиток творчого потенціалу учня, його музичних здібностей та естетичного смаку;
- формування спеціалізованих знань, умінь, навичок, розуміння та ставлень;
- становлення та розвиток піаністичного апарату;
- розвиток художньо-образного мислення, музикальності та емоційного інтелекту;
- розвиток артистичності та сценічної стабільності;
- формування мотивації та навичок самоорганізації, самостійної роботи, відповідно – самовдосконалення в процесі активної творчої діяльності;
- розширення культурно-мистецького світогляду.

Особлива увага в роботі з учнями приділяється використанню засобів музичної виразності та вмінню творчо застосовувати їх у виконавській діяльності. Основною формою організації освітнього процесу з навчального предмета «МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ ФОРТЕПІАНО (фаховий)» для 1–4 класів є *індивідуальні заняття*, проведені викладачем/кою у формі *уроків*. Тривалість та кількість уроків залежить від року навчання. Допоміжними формами навчальних занять є академічний та публічний виступи.

Музична педагогіка використовує *комплекс методів навчання*, які тісно пов'язані з вихованням учнів і враховують їхні вікові та психологічні особливості. Для досягнення цілей і виконання завдань навчальної дисципліни впроваджується діяльність у таких формах:

- прослуховування учня;
- теоретичні пояснення;
- практичний показ;
- спільне опрацювання матеріалу.

Індивідуальне навчання дає можливість знайти найбільш точний і психологічно обґрунтований підхід до кожного здобувача освіти та обрати найбільш ефективний метод навчання.

Напрями роботи викладача зі здобувачем освіти:

- оволодіння початковими навичками гри на фортепіано;
- розвиток емоційного сприйняття та переживання музичних творів;
- формування самостійності в навчальному процесі;
- удосконалення техніки читання нот з аркуша та підбору на слух;
- робота над виконавською технікою та музичними засобами виразності;
- підготовка до концертних виступів і розвиток відповідних навичок сценічної поведінки та витривалості.

Мета навчання досягається через реалізацію таких завдань модельної навчальної програми:

- формування базових знань, розуміння та практичного застосування принципів створення простих музичних образів за допомогою засобів музичної виразності для відтворення та інтерпретації музичних творів;
- заохочення здобувачів освіти до навчання та творчості, активної участі в освітньому процесі;
- розвиток інтересу до музичного мистецтва, зокрема, фортепіанного виконавства, загальнонавчаних мистецьких цінностей, пробудження патріотичних почуттів, а також здатності до емоційного взаємодії з мистецькими творами;
- розвиток комунікативних навичок, самостійності в роботі та відповідальності за результати;
- розкриття внутрішнього духовного потенціалу здобувача освіти, сприяння емоційному переживанню музичних творів через усвідомлення багатства засобів музичної виразності, а також розвиток здатності до абстрактного та художнього мислення;
- формування професійних виконавських навичок, удосконалення координації рухів та розвиток психомоторних даних необхідних для гри на інструменті.

Модельна навчальна програма включає орієнтовну послідовність досягнення навчальних цілей, вимоги до обов'язкових очікуваних результатів навчання, пропонований зміст навчального предмета, види навчальної діяльності для учнів 1 – 4 класів з навчального предмета «МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ «СПЕЦІАЛЬНЕ ФОРТЕПІАНО», яка дозволить використовувати індивідуальний підхід у формуванні освітньої траєкторії кожного здобувача освіти, продовжувати традиції та оперувати передовими сучасними методиками, освітніми технологіями тощо.

II. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОГО ПРЕДМЕТА

1 КЛАС

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності
1 модуль		
<p><i>Показує</i> будову фортепіано, його зовнішні складові (клавіатура, кришка, пюпітр, педалі тощо).</p> <p><i>Орієнтується</i> в розташуванні регістрів, октав, білих та чорних клавіш і їх звуковисотній відповідності.</p> <p><i>Демонструє</i> правильну посадку за інструментом, початково організований піаністичний апарат (гнучке зап'ястя, вільне плече).</p> <p><i>Розуміє</i> динамічні градації <i>f</i> (форте), <i>p</i> (піано).</p> <p><i>Відтворює</i> звуки на клавіатурі, прості метроритмічні групи, плескаючи в долоні, грає їх на інструменті, рахує та <i>знаходить</i> їхній графічний відповідник.</p> <p><i>Відтворює</i> штрих «<i>non legato</i>».</p>	<p>Інструмент, його реєстри (формування звуковисотних уявлень) та динамічні можливості, лади (мажор, мінор).</p> <p>Октави. Назви октав.</p> <p>Звучання фортепіано і його властивості: сила звуку інструмента, динамічні градації, динамічні відтінки.</p> <p>Уявлення про можливості сили звуку, використання під час гри динамічних відтінків <i>f</i> (форте), <i>p</i> (піано).</p> <p>Звуковисотність.</p> <p>Назви нот.</p> <p>Формування відчуття метричної пульсації.</p> <p>Формування уявлень про тривалості звуків та їх співвідношення (ритм, метр, розмір).</p> <p>Організація правильної посадки за інструментом.</p> <p>Ознайомлення з клавіатурою. Підготовка піаністичного апарату учня/учениці до гри на фортепіано: розслабленість плеча, координація роботи рук і пальців, гнучкість зап'ястя, активність пальців, пластичність піаністичного апарату.</p> <p>Формування первинних ігрових рухів (гра «<i>non legato</i>»). Підбір на слух простих мотивів.</p>	<p>Ознайомлення з будовою фортепіано та клавіатурі.</p> <p>Пропедевтичні <i>ігри для осягнення просторової орієнтації</i> на клавіатурі:</p> <ul style="list-style-type: none"> – розташування регістрів, октав, звуків; – кількість регістрів, октав, клавіш в октаві; – кількість білих та чорних клавіш в октаві, їхня відповідність назвам нот. <p>Осягнення початкових навичок організації піаністичного апарату.</p> <p>Вироблення <i>правильної постави за інструментом</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> – розташування корпусу навпроти середнього реєстру клавіатури; – сидіння на краю стільця, розташування центру ваги за інструментом; – правильне положення спини, плечей, передпліч, зап'ясть та кистей рук. <p>Робота над координацією рухів рук та пальців.</p> <p><i>Пропедевтичні ігри</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> – осягнення власного тіла як апарату піаніста; – розвиток активності пальців; – пластичність піаністичного апарату. <p>Формування відчуття метричної пульсації.</p> <p>Вправи на відтворення ритмічних комбінацій з позначенням вголос метричних долей.</p> <p>Формування первинних ігрових рухів (гра «<i>non legato</i>»).</p>
2 модуль		
<p><i>Володіє</i> основами музичної грамоти, правилами нотопису, <i>розпізнає</i> вивчені елементи музичного синтаксису, фонетики та морфології, засоби</p>	<p>Розвиток початкових інтонаційних принципів ведення мелодичної лінії на фортепіано (початок фрази, речення, рух до кульмінації,</p>	<p>Формування навичок звуковидобування.</p> <p>Робота над одночасним використанням різноманітних засобів та</p>

<p>музичної виразності, <i>усвідомлює</i> їхній вплив на характер музичного твору. <i>Читає</i> з аркуша прості музичні тексти та одночасно <i>відтворює</i> їх на фортепіано. Під час гри вивчених поспівок <i>демонструє</i> початкове вміння координації рухів рук та пальців. <i>Розуміє</i> різницю між штрихами «<i>legato</i>» та «<i>non legato</i>», «<i>staccato</i>». <i>Володіє</i> первинними виконавськими навичками.</p>	<p>закінчення). Відтворення нотного запису на фортепіано, виховання у свідомості учня/учениці взаємозв'язку між звуком, взятим на клавіатурі, та його графічним зображенням (перша, мала октави). Послідовність опрацювання твору. Читання з аркуша. Запам'ятовування музичного твору. Поділ фактури між правою та лівою руками в нотному записі. Графічні формули як логічні комплекси полегшення запам'ятовування. Продовження роботи над організацією пластичного та вільного піаністичного апарату. Продовження роботи над формуванням ігрових рухів, координація рухів рук та пальців. Застосування штриха <i>non legato</i>, ознайомлення із штрихами <i>staccato</i>, <i>legato</i>. Засвоєння початкових аплікатурних формул. Ознайомлення з правилами публічного виступу.</p>	<p>способів звуковидобування на основі активного слухового контролю. Гра різножанрових поспівок з рук викладача, нотного тексту. Гра поспівок однією рукою, двома: почергово, синхронно, паралельно, одночасно. <i>Освоєння штрихів:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – виконання штрихів у вправах з почерговою, синхронною та одночасною грою рук; – виконання вправ різними штрихами; – зосередження уваги на відчуттях під час виконання штрихів у музичних творах. <p>Гра вправ для розвитку активності пальців. Вправи для формування правильного звуковидобування у вивчених штрихах. Ігри з нотним текстом та його елементами (нотний стан, розташування ноти на нотному стані, тривалості, ключі, знаки альтерації, розмір, такт тощо). Аналіз нотного тексту. Відтворення на клавіатурі руху мелодичної лінії з попереднім аналізом її напрямку, будови в графічному викладі. Відтворення нотного запису на фортепіано. Опрацювання нотного тексту з його поділом на графічні формули. Вивчення музичного тексту, поділеного на логічні комплекси для покращення запам'ятовування. Формування навичок запам'ятовування музичних творів. <i>Вивчення музичного твору:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – читання та запам'ятовування нотного тексту, аплікатурних
---	--	--

		<p>формул;</p> <ul style="list-style-type: none"> – ознайомлення з музичними формами; – зосередження уваги на дотриманні правильних фізичних відчуттів при необхідних для гри рухах піаністичного апарату; – формування власного алгоритму вивчення музичного твору; – самостійний розбір одноголосного твору однією або обома руками (по черзі).
3 модуль		
<p><i>Розпізнає</i> первинні музичні жанри (пісня, танець, марш, хорал), музичні твори та їх авторів відповідно до програми, елементарні засоби музичної виразності. <i>Усвідомлює</i> якість та різницю штрихів «<i>non legato</i>», «<i>legato</i>», «<i>staccato</i>», <i>правильно відтворює</i> штрихи під час виконання гам, музичних творів, <i>застосовує</i> поняття «інтонаційна виразність», «фразувальна ліга» у процесі роботи над штрихом «<i>legato</i>», <i>будує, слухає</i> та <i>виконує</i> мелодичну лінію, фразу. <i>Виконує</i> твори з почерговою або одночасною грою рук з використанням штрихів <i>non legato, legato, staccato</i>, початкових аплікатурних формул, динамічних відтінків. Виконує прості мотиви на слух.</p>	<p>Розвиток навичок гри артикуляційного прийому <i>legato</i> (коротка ліга). Застосування штрихів <i>non legato, legato, staccato</i> у творах з почерговою грою рук. Розширення аплікатурних позицій: початкові навички гри інтервалів кожною рукою окремо, гра тризвуків. Читання з аркуша на основі накопичених навичок. Ознайомлення з простою тричастинною формою. Виконання творів з одночасною (синхронною) грою рук. Виконання творчих завдань: підбір на слух знайомих мотивів, мелодій, дитячих пісень.</p>	<p>Ознайомлення з основними жанрами музики – пісня, танець, марш, хорал. Використання під час гри динамічних відтінків. Формування навичок звуковидобування. Робота над одночасним використанням різноманітних засобів та способів звуковидобування на основі активного слухового контролю. Формування навичок вільної гри. Вправи та етюди для розвитку дрібної техніки, елементів акордової техніки. Підбір на слух простих мотивів. Освоєння пісенного <i>legato</i> та виразного фразування під час вивчення ліричного твору. Вироблення балансу сили звуку при відтворенні мелодії та акомпанементу. Вивчення творів з комбінаціями штрихів, аплікатурних формул, розширених мелодичних ліній і фраз, складними фактурними формулами (альбертієви баси).</p>
4 модуль		
<p><i>Застосовує</i> опановані штрихи, аплікатурні позиції, динамічні відтінки <i>f</i> (форте), <i>p</i> (піано) під час виконання музичних творів.</p>	<p>Вміння самостійно розібрати одноголосний твір однією або обома руками (по черзі). Формування навичок запам'ятовування музичних</p>	<p><i>Робота над етюдами:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – ознайомлення з нотним текстом; – засвоєння аплікатурних формул;

<p><i>Знає</i> музичні тексти творів з власної програми, <i>емоційно виконує</i> їх з дотриманням редакторських позначок, відповідно до їхнього характеру та образності. <i>Застосовує</i> слуховий контроль під час вивчення та виконання музичного твору, опановані ігрові рухи; <i>демонструє</i> точність виконання штрихів, динамічних градацій, інтонаційні навички ведення мелодичної лінії, вміння будувати, чути та виконувати мелодичну лінію, фразу. <i>Виконує</i> етюди для закріплення штрихів «<i>legato</i>» та «<i>non legato</i>», «<i>staccato</i>», різнохарактерні п'єси, п'єси з елементами підголоскової поліфонії, великої форми (рондо, варіації), твори з ускладненою метроритмічною будовою та новими для нього аплікатурними формулами; <i>дає</i> емоційну характеристику виконуваних музичних творів. <i>Виявляє</i> сміливість і впевненість під час публічних виступів; дотримується сценічної культури поведінки (атестаційне та концертне виконання).</p>	<p>творів. Демонстрування культури публічного виступу. Прилюдне виконання вивчених творів. Норми сценічного етикету. Репетиція. Гра напам'ять легкого поліфонічного твору, етюду та легкого твору великої форми.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – правильне відчуття піаністичного апарату і його рухів під час виконання штрихів; – оволодіння музичним текстом; – вироблення градацій сили пальцевого удару, амплітуди руху зап'ястків, плечей. <p>Вивчення та гра напам'ять етюдів на вдосконалення гри штрихів, аплікатурних формул, сили звуковидобування. Обговорення образів, образних сфер, сюжету виконуваних творів та музичних засобів їх втілення у фортепіанних творах. Ознайомлення з формами музичного викладу (гомофонний виклад, підголоскова, контрастна поліфонія).</p> <p><i>Робота над п'єсою:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – ознайомлення з нотним текстом, образно-настрійними характеристиками; – вивчення аплікатури, штрихів, динамічних градацій; – робота над передачею образного змісту, настроєвих характеристик твору; – гра напам'ять зі слуховим контролем передачі образного змісту комплексом виконавських засобів. <p><i>Робота над поліфонічним твором:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – ознайомлення з нотним текстом, особливостями багатоголосного викладу в нотному тексті; – опанування принципів виконання елементів підголоскової поліфонії; – опанування багатоголосного викладу
---	--	--

		<p>(контрастна поліфонія) – слуховий контроль у дво-, триголоссі контрастного типу;</p> <p>– гра напам’ять поліфонічного твору.</p> <p><i>Робота над твором великої форми:</i></p> <p>– ознайомлення з музичним синтаксисом у творах великої форми, поняттям теми;</p> <p>– побудова розвитку сюжету у творах великої форми;</p> <p>– робота над нотним текстом, особливостями послідовності його розділів;</p> <p>– опанування переключень між різнохарактерними темами у творах великої форми (сонатина, рондо, варіації);</p> <p>– гра напам’ять твору великої форми зі слуховим контролем передачі образного змісту і розвитку сюжету.</p> <p>Ознайомлення з правилами публічного виступу.</p> <p>Концерт у класі – тренування концертної поведінки, формування позитивного сприйняття публічної діяльності.</p> <p>Підготовка до сценічного виступу / поточного контрольного заходу (академічний концерт, іспит).</p> <p>Репетиція в концертному залі. Сценічний виступ.</p>
--	--	---

2 КЛАС

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності
5 модуль		
<p><i>Читає</i> з аркуша прості музичні тексти та одночасно <i>відтворює</i> їх на фортепіано. <i>Виконує</i> етюди для закріплення штрихів «<i>legato</i>» та «<i>non legato</i>», «<i>staccato</i>».</p> <p><i>Демонструє</i> практичне вміння гри на фортепіано окремо кожною рукою, одночасно двома руками: мажорні та мінорні гами (три різновиди), тризвучні акорди з оберненнями, арпеджіо в межах 2 октав у прямому напрямку окремо кожною рукою, обома руками, <i>закріплює</i> аплікатурні навички виконання гам, акордів, арпеджіо, <i>виконує</i> технічні вправи відповідної складності для зміцнення пальців та піаністичного апарату.</p>	<p>Коригування набутих навичок за результатами 1 року навчання (індивідуально для кожного учня).</p> <p>Вивчення мажорної та мінорної гам з одним знаком у межах двох октав у прямому напрямку, короткі арпеджіо, тризвуки.</p> <p>Гра творів з більш складними ритмічними формулами (шістнадцяті).</p> <p>Вивчення етюдів на вдосконалення гри штриха «<i>legato</i>».</p> <p>Відтворення мелодії та акомпанементу з відповідним співвідношенням сили звуку. Технічний залік.</p>	<p>Робота над організацією пластичного та вільного піаністичного апарату. Формування навичок вільної гри. <i>Гра</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> – вправ для розвитку активності пальців; – гам відповідно до програмних вимог; – тризвучових акордів, арпеджіо. <p>Вправи для формування правильного звуковидобування у вивчених штрихах. Робота над піаністичною технікою. Опанування творів, складніших за формою та фактурним викладом. Виконання творчих завдань. Підготовка до технічного заліку.</p>
6 модуль		
<p><i>Відтворює</i> різнохарактерні твори з комбінаціями штрихів, аплікатурних формул, розширених мелодичних ліній і фраз. <i>Виконує</i> різнохарактерні п'єси, п'єси з елементами підголоскової поліфонії, великої форми (рондо, варіації), твори з ускладненою метроритмічною будовою та новими аплікатурними формулами; <i>дає</i> емоційну характеристику виконуваних музичних творів.</p> <p><i>Розуміє і використовує</i> музично-виконавські терміни, правила звуковидобування на фортепіано, основні виконавські рухи і прийоми.</p>	<p>Вдосконалення навичок звуковидобування: ознайомлення з поняттям фразувальної ліги. Вивчення творів з елементами підголоскової поліфонії. Поняття: «мелодія», «фраза», «мотив», «акомпанемент» на прикладі різножанрових музичних творів. Формування інтонаційної виразності, використання різноманітних засобів звуковидобування на основі активного слухового контролю.</p> <p>Музичний образ і засоби його втілення на фортепіано. Образна сфера твору. Вивчення творів з комбінаціями штрихів, аплікатурних формул, розширених мелодичних ліній і фраз, вдосконалення гри штриха «<i>legato</i>».</p>	<p>Гра творів зі складними ритмічними формулами (пунктирні ритми та синкопи, тридцять другі).</p> <p><i>Робота над інтонаційною виразністю</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> – фразувальна ліга; – кантілена. <p>Виховання аудіовізуальної уваги. Формування початкових інтонаційних принципів ведення мелодичної лінії на фортепіано (початок фрази, речення, рух до кульмінації, закінчення).</p> <p>Вироблення балансу сили звуку під час відтворення мелодії та акомпанементу.</p> <p>Вивчення творів з комбінаціями штрихів, аплікатурних формул, розширених мелодичних ліній і фраз, складними фактурними формулами (альбертієви баси). Вивчення та гра напам'ять</p>

	Гра творів з більш складними ритмічними формулами. Підготовка до академконцерту.	етюдів на вдосконалення гри штрихів, аплікатурних формул, сили звуковидобування.
7 модуль		
Виконує етюди в межах вивченої програми. Демонструє первинні навички використання педалі. Відтворює динамічні прийоми <i>crescendo, diminuendo</i> . Розвиває музичний слух, пам'ять і внутрішнє слухове уявлення. Підбирає на слух знайомі мелодії незначної складності та українські народні пісні.	Первинні навички використання прямої педалі (враховуючи фізичні можливості учнів). Ознайомлення з творами, більш складними за формою та фактурою (враховуючи психофізіологічні особливості учня / учениці). Відтворення динамічних прийомів <i>crescendo, diminuendo</i> . Підбір на слух знайомих мелодій незначної складності та українських народних пісень. Повторення мелодій на слух; спів фраз із супроводом; вправи на розвиток короткочасної пам'яті. Підготовка до академконцерту.	Вироблення правильної постави за інструментом під час використання техніки педалізації (правої педалі). <i>Виконання твору з використанням правої педалі:</i> – позначення педалі в тексті; – робота над одночасною грою та педалізацією; – виховання слухового контролю власної гри з педалізацією. Опанування творів, складніших за формою та фактурним викладом. Виконання творчих завдань. Виконання знайомих поспівок без нот; вправи «почуй і зіграй»; повторення мотивів за викладачем.
8 модуль		
<i>Виконує</i> музичні твори напам'ять. Демонструє відповідний технічний рівень (у межах модельної навчальної програми 2 року навчання). <i>Застосовує</i> вивчені види штрихів. <i>Демонструє</i> цілісність форми музичних творів під час їх виконання. <i>Демонструє</i> початкові навички звуковидобування, фразування, відтворення динаміки. <i>Усвідомлює</i> якість та різницю штрихів « <i>non legato</i> », « <i>legato</i> », « <i>staccato</i> », <i>правильно відтворює</i> їх під час виконання музичних творів, <i>застосовує</i> поняття «інтонаційна виразність», «фразувальна ліга» у процесі роботи над штрихом « <i>legato</i> », <i>будує, слухає</i> та <i>виконує</i> мелодичну лінію, фразу.	Виконання музичних творів напам'ять. Вдосконалення навичок гри опанованих засобів музичної виразності (штрихи, динаміка, ритмічні фігури, фразування, аплікатура). Ознайомлення з поняттям «сценічна культура»; поведінка під час виконання; концертна практика.	Відтворення динамічних прийомів <i>crescendo, diminuendo</i> . Застосування засобів музичної виразності для відтворення характеру та художнього образу музичного твору. Використання прийомів прямої педалізації. Виконання творів напам'ять; участь у класних, шкільних концертах; обговорення вражень від виступу.

<p><i>Знає</i> музичні тексти творів з власної програми, <i>емоційно виконує</i> їх з дотриманням редакторських позначок, відповідно до їхнього характеру та образності. <i>Застосовує</i> слуховий контроль під час вивчення та виконання музичного твору, опановані ігрові рухи.</p>		
--	--	--

3 КЛАС

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності
9 модуль		
<p><i>Володіє</i> правилами виконавської постави за фортепіано відповідно до інструмента (корпуса по центру фортепіанної клавіатури з опорою в підлогу, положення плечей, передпліч, зап'ястків та кистей рук, ніг стосовно педалей), <i>правильно поводить</i>ся за фортепіано, враховуючи особливості власного виконавського апарату, <i>застосовує</i> опановані ігрові рухи і прийоми в правильній поставі.</p> <p><i>Демонструє</i> практичне вміння гри на фортепіано: <i>відтворює</i> мажорні та мінорні (три різновиди) гами, хроматична гама, тризвучні акорди з оберненнями, арпеджіо в межах чотирьох октав у прямому та розбіжному напрямках обома руками; <i>виконує</i> технічні вправи відповідної складності для зміцнення пальців та піаністичного апарату.</p> <p><i>Володіє</i> виконавською технікою (відповідно до індивідуальних можливостей): <i>демонструє</i> навички виконання елементів дрібної фортепіанної техніки,</p>	<p>Удосконалення положення рук, пальців і корпусу. Розвиток гнучкості та незалежності рухів. Самостійність пальців. Контроль руху та якості звучання. Формування комплексного піаністичного апарату. Збільшення кола ігрових рухів (розвиток дрібної техніки та елементів акордової техніки). Основні аплікатурні формули в дієзних та бемольних мажорних гамах, паралельних мінорних (три види) до двох знаків у межах чотирьох октав у прямому та протилежному, розбіжному русі двома руками. Акорди з трьох звуків. Арпеджіо:</p> <ul style="list-style-type: none"> – коротке; – довге; <p>Хроматичні гами в прямому та протилежному русі. Вивчення етюдів на розвиток гамоподібної техніки, техніки гри шістнадцятих. Особливий поділ тривалостей: тріолі. Самостійне вивчення учнем музичного твору початкового рівня складності (рівня першого року навчання). Технічний залік.</p>	<p><i>Робота над піаністичними рухами</i> та формуванням комплексного піаністичного апарату:</p> <ul style="list-style-type: none"> – вправи для контролю над чергуванням напруги та розслабленням рук; – вправи для вдосконалення піаністичних рухів; – вправи для самостійності пальців; – вправи для контролю за якістю звучання; – комбінаторні вправи. <p>Вправи та етюди для розвитку дрібної техніки. Вправи та етюди для координації руху лівої руки у фактурній комбінації «бас – акорд». Робота над просторовою орієнтацією.</p> <p><i>Гра:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – гам – прямих, у протилежному русі, розбіжних; – хроматичної гами (у прямому та розбіжному русі); – тризвучкових акордів; – арпеджіо – коротке, довге, ламане; – мажорних, трьох видів мінорних та хроматичних гам в терцію та дециму в прямому русі. <p><i>Робота над тріолями:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – виконання тріолей восьмими у четвертних

<p>поліритмії, читання нотного тексту в більш складному розмірі, штрихів, <i>правильно їх відтворює</i> під час виконання вправ, музичних творів.</p> <p><i>Читає</i> з аркуша прості музичні тексти та одночасно <i>відтворює</i> їх на фортепіано. <i>Виконує</i> етюди на різні види техніки. Здатен самостійно вивчити музичний твір початкового рівня складності (рівня першого року навчання).</p>		<p>розмірах з позначенням метричних долей вголос;</p> <ul style="list-style-type: none"> – робота над метричною пульсацією в тріольному ритмі, при поєднанні тріолей з тривалостями основного поділу в різних ритмічних малюнках; – одночасна гра тріолей та тривалостей основного поділу; – гра вправ та етюдів з тріолями. <p>Підготовка до технічного заліку.</p>
10 модуль		
<p><i>Виявляє</i> цікавість до навчання та музичного виконавства, любов до музики загалом та української музики зокрема, <i>милується</i> красою музичних творів, <i>має</i> власні музичні уподобання, <i>співпереживає</i> почутотою та виявляє емоційні реакції на музичні твори, <i>розуміє</i> музику як один з видів мистецтв, її значення і роль у житті людини.</p> <p><i>Знає</i> базові поняття музики як звукового виду діяльності людини та виду мистецтва, ключові ознаки музичної мови первинних музичних жанрів (пісня, танець, марш, хорал), музичні твори з власного репертуару та <i>називає</i> їхніх авторів, <i>орієнтується</i> в елементах графічної фіксації музичного твору (назва, автор, настрої, темп, виконавський склад), <i>розрізняє</i> інструментальні музичні жанри (етюд, п'єса та її жанри, інвенція, варіації, рондо, сонатина, соната), засоби музичної виразності та виконавські засоби, <i>розпізнає</i> ознаки первинних музичних жанрів у вивчених творах, основні склади музики (гомофонний, гармонічний, хоральний, поліфонічний).</p>	<p>Поняття «культура звука». Елементи дрібної техніки. Мелізми: мордент, форшлаг тощо. Акомпанемент за типом «бас – акорд».</p> <p>Удосконалення техніки звуковидобування. Розширення динамічної шкали звучання від <i>pianissimo (pp)</i> до <i>forte (f)</i>, удосконалення використання динамічних прийомів «<i>diminuendo</i>», «<i>crescendo</i>».</p> <p>Баланс сили звучання в гомофонній фактурі (відтворення мелодії та акомпанементу).</p> <p>Елементи музичної мови. Визначення та відтворення динамічної кульмінації. Розвиток інтонаційної виразності через використання різноманітних засобів звуковидобування з активним слуховим контролем.</p> <p>Виразність фразування. Побудова фрази «питання-відповідь».</p> <p>Зміни темпу: <i>ritenuto</i>, <i>accelerando</i>, <i>a tempo</i>.</p> <p>Підготовка до академконцерту.</p>	<p>Робота над якістю звучання (практичне втілення поняття «культура звука»).</p> <p>Формування культури звуковидобування. Робота над мелізмами: визначення термінів, позначення в нотному тексті, виконання морденту, форшлагу тощо.</p> <p>Робота над альбертієвими басами. Контроль над розподіленням ваги і силою звучання у фігурі альбертієвого басу.</p> <p>Пошук визначень для позначення темпів та їхніх змін у довідковій літературі.</p> <p>Робота над виразним фразуванням та веденням мелодичної лінії у творах, що вивчаються. Робота над творами з елементами імітаційної поліфонії.</p> <p>Прослуховування виконуваних викладачем творів при виборі програми.</p> <p>Ознайомлення з поліфонічними (інвенція) та програмними жанрами музики, формою циклічних жанрів (варіації, рондо, сонатина, соната).</p> <p>Аналіз нотного тексту, визначення стадій музичної побудови, її розділів, кульмінації, авторських та редакторських позначень.</p>

<p><i>Поводиться</i> відповідально під час навчання та самостійної підготовки, <i>виявляє</i> повагу до викладача, <i>поважає</i> його думку, <i>дослухається</i> до зроблених ним/нею конструктивних зауважень до результатів опанування програми, <i>прагне</i> їх врахувати.</p> <p><i>Розуміє</i> важливість самоорганізації та самостійної роботи поза навчальним класом для досягнення успіхів у навчанні, <i>аналізує</i> власні незначні виконавські труднощі та <i>знаходить</i> їх рішення за допомогою викладача, самостійно <i>корегує</i>.</p>		<p>Відтворення нотного запису на фортепіано.</p> <p>Опрацювання нотного тексту з його поділом на графічні формули та розділи.</p> <p>Вивчення музичного тексту, поділеного на логічні комплекси для покращення запам'ятовування.</p> <p>Робота над характером музичного твору.</p> <p>Гра з нот і напам'ять.</p> <p><i>Вивчення музичного твору:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – читання та запам'ятовування нотного тексту, авторських та редакторських ремарок, апікатурних формул, педалі; – ознайомлення з музичними формами та визначення їхніх розділів, кульмінації твору; – зосередження уваги на дотриманні правильних фізіологічних відчуттів при необхідних для гри рухах піаністичного апарату; – продовження формування власного алгоритму вивчення музичного твору; – опрацювання твору з використанням правої та лівої педалі; – самостійний розбір вправ, простих творів однією або обома руками (по черзі).
11 модуль		
<p><i>Знає</i> правила музичної граматики, нотопису, <i>розпізнає</i> у музичному тексті вивчені елементи музичного синтаксису, фонетики та морфології, засоби музичної виразності, <i>розуміє</i> їх вплив на характер музичного твору; <i>правильно тлумачить, вимовляє і застосовує</i> вивчені музичні терміни в межах модельної навчальної програми.</p>	<p>Вивчення різнохарактерних п'єс із розширеною інтонаційною складовою.</p> <p>Робота у п'єсах із складнішим фактурним викладом над веденням розширених мелодичних ліній.</p> <p>Твори з комбінаціями штрихів, апікатурних формул, розширених мелодичних ліній та фраз.</p> <p>Форма твору.</p> <p>Музичний синтаксис: поняття «мотив», «фраза», «речення».</p>	<p>Вивчення творів з комбінаціями штрихів, апікатурних формул, розширених мелодичних ліній і фраз, складними фактурними формулами (альбертієви баси), педалізацією.</p> <p>Робота над виразним фразуванням, плавним переходом між початком, розвитком, кульмінацією,</p>

<p><i>Стежить</i> за звучанням музичних творів за нотами, <i>розуміє</i> образний зміст прослуханих творів, <i>має навички</i> розпізнавання характерних елементів музичної мови, виконавських засобів втілення музичного образу. <i>Читає</i> з аркуша прості музичні тексти та одночасно <i>відтворює</i> їх на фортепіано. <i>Розуміє</i> значення засобів та елементів музичної мови для відтворення художніх образів у музичних творах, зв'язок між змістом та музично-виразовими засобами у творенні відповідної образності <i>застосовує</i> комплекс засобів музичної виразності. <i>Виконує</i> твори з розширеною інтонаційною складовою; під час гри вивчених п'єс <i>прагне</i> до виразності фразування, <i>вміє</i> слухати та вести мелодичну лінію.</p>	<p>Побудова фрази («питання-відповідь», «хвиля»). Стадії музичної побудови: «початок – розвиток – кульмінація – спад – завершення»). Кульмінація. Сислова кульмінація у фразі, музичному творі. Характер та образність музичного твору. Образно-настроєва термінологія. Взаємозалежність характеру твору та темпу, динамічних позначок, штрихів. Читання з аркуша. Запам'ятовування музичного твору. Відтворення характеру музичного твору. Гра з нот і напам'ять музичних творів. Вдосконалення навичок педалізації. Техніка використання правої педалі. Ознайомлення з поняттям «ритмічна педаль». Слуховий контроль за використанням педалей.</p>	<p>спадом та завершенням фрази.</p> <p>Виконання твору з використанням правої педалі:</p> <ul style="list-style-type: none"> – позначення педалі в тексті; – робота над одночасною грою та педалізацією; – осягнення педалізації із запізненням; – виховання слухового контролю власної гри з педалізацією. <p>Робота над піаністичною технікою. Педалізація. Відтворення характеру та художнього образу музичного твору.</p>
<p>12 модуль</p>		
<p><i>Відтворює</i> твір двоголосної імітаційної поліфонії; <i>демонструє</i> навички поліфонічного мислення. <i>Грає</i> твір великої форми (рондо, варіації, сонатина, соната), <i>здатен відтворити</i> цілісність великої форми у більш розвинутих творах сонатного <i>allegro</i>. <i>Виконує</i> етюди на різні види техніки, різнохарактерні п'єси, зокрема кантиленні, твори з імітаційно-контрастною поліфонією, великої форми (рондо, варіації, сонатина, соната), твори з ускладненою метроритмічною будовою та новими для нього аплікатурними формулами; <i>дає</i> емоційну характеристику виконуваних музичних творів.</p>	<p>Етюди на різноманітні види техніки з використанням базових аплікатурних принципів:</p> <ul style="list-style-type: none"> – гамоподібна техніка; – хроматичний рух; – акорди; – інтервали (терції, кварта, квінти, сексти); – арпеджіо тощо. <p>Різноскладова репертуарна програма:</p> <ul style="list-style-type: none"> – поліфонічний твір; – твір великої форми; – кантиленна п'єса. <p>Особливості виконання творів різних жанрів. Твори доби Бароко, Класицизму, Романтизму.</p> <p>Програмність: пейзаж у музиці, музичний портрет, сюжетна програмність.</p>	<p>Втілення різноманітних художніх образів у музичних творах із складнішим фактурним викладом та формою.</p> <p>Вивчення та гра напам'ять етюдів на вдосконалення гри штрихів, аплікатурних формул, сили звуковидобування. Обговорення образів, образних сфер, сюжету виконуваних творів та музичних засобів їх втілення у творах власної виконавської програми. Робота над формами музичного викладу (гомофонний виклад, підголоскова, контрастна поліфонія). <i>Робота над п'єсою:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – ознайомлення з нотним

<p>Виявляє сміливість і впевненість під час публічних виступів; <i>дотримується</i> сценічної культури поведінки (атестаційне та концертне виконання). На підсумковому контрольному заході <i>виконує</i> музичні твори напам'ять. <i>Розуміє</i> власну відповідальність за результат як виконавця.</p>	<p>Характерна п'єса. Образна сфера характерних п'єс. Лірична п'єса. Кантиленна п'єса.</p> <p>Імітаційна поліфонія. Дво- та триголосні поліфонічні твори. Активний слуховий контроль голосів. Методи реалізації поліфонічних завдань (закономірності розвитку і побудови форми). Форма поліфонічного твору. Тональний план. Поняття «тема», «інтермедія», «секвенція», «терасовидна динаміка».</p> <p>Базові принципи виконання творів періоду віденського класицизму (сонатина, соната, варіації, рондо). Синтаксичні елементи сонатного <i>allegro</i>: – експозиція; – розробка; – реприза; – головна, побічна, сполучна та заключна партії.</p> <p>Аналіз тонального плану твору. Виявлення кульмінацій. Єдиний темп протягом всього твору при переключенні між характерами тем.</p> <p>Підготовка до сценічного виступу (іспит). Сценічна витримка. Вдосконалення навичок педалізації. Відтворення музичних творів напам'ять.</p>	<p>текстом, аплікатурними формулами, авторськими та редакторськими ремарками, образно-настрійними характеристиками та засобами виразності, які його втілюють;</p> <ul style="list-style-type: none"> – вивчення аплікатури, штрихів, динамічних градацій; – робота над передачею образного змісту, настроєвих характеристик твору; – формування навичок ведення кантилени; – гра напам'ять зі слуховим контролем передачі образного змісту комплексом виконавських засобів. <p><i>Робота над поліфонічним твором:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – ознайомлення з нотним текстом, особливостями багатоголосного викладу в нотному тексті; – аналіз поліфонічного тексту: визначення таких його складових як тема, протискладнення, інтермедія, розділів форми, тонального плану; – виконання кожного з голосів окремо та у їхньому поєднанні; – опанування принципів виконання елементів імітаційної поліфонії; – застосування терасовидної динаміки, осягнення її принципів; – слуховий контроль у дво-триголосні імітаційного типу; – гра напам'ять поліфонічного твору. <p><i>Робота над твором великої форми:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – ознайомлення з музичним синтаксисом у творах великої форми, поняттям
--	---	---

		<p>головної, побічної, сполучної та заключної теми, рефрену, епізоду, розділами сонатної форми (експозиція, розробка, реприза);</p> <ul style="list-style-type: none"> – побудова розвитку сюжету у творах великої форми; – робота над нотним текстом, особливостями послідовності його розділів, тонального плану, визначення кульмінаційних зон; – опанування переключень між різнохарактерними темами у творах великої форми (сонатина, соната, рондо, варіації); – гра напам'ять твору великої форми із слуховим контролем передачі образного змісту і розвитку сюжету. <p>Підготовка до технічного заліку. Репетиція в концертному залі. Сценічний виступ.</p>
--	--	---

4 КЛАС

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності
13 модуль		
<p><i>Грає</i> гами, етюди на різні види техніки та твори складніші за виконавськими завданнями. <i>Вміє</i> самостійно відпрацювати складні технічні місця, усвідомлює динамічні зміни.</p> <p><i>Розуміє</i> важливість набуття знань.</p> <p><i>Володіє</i> виконавською технікою (відповідно до індивідуальних можливостей): <i>демонструє</i> навички виконання елементів дрібної фортепіанної техніки, поліритмії, читання нотного тексту в більш складному розмірі, штрихів, <i>правильно їх відтворює</i> під час</p>	<p>Подальше вдосконалення апарату піаніста; розвиток рухливості, пластичності кисті, рівноваги рук.</p> <p>Закріплення взаємозв'язку між звучанням та графічним зображенням вже знайомих елементів нотного тексту.</p> <p>Робота над плавним звуковеденням та якісним <i>legato</i>.</p> <p>Усвідомлення залежності ігрових рухів від художніх задач.</p> <p>Збільшення кола ігрових рухів (розвиток дрібної техніки та елементів акордової техніки, швидкості та рівності виконання).</p> <p>Вивчення етюдів на</p>	<p>Вправи на координацію, робота над плавністю і свободою рухів.</p> <p>Вивчення та гра мажорних гам, мінорних гам трьох видів.</p> <p>Гра етюдів для розвитку самостійності пальців, формування комплексного піаністичного апарату.</p> <p>Практичне використання навичок слухового контролю під час самостійної роботи (плавне <i>legato</i>, непомітні підкладання та перекладання пальців, правильна аплікатура, пластичні рухи під час гри арпеджіо).</p> <p>Засвоєння та використання основних аплікатурних, артикуляційних прийомів, способів звуковидобування.</p>

<p>виконання вправ, музичних творів. Самостійно виконує навчальні завдання, розбирає та виконує напам'ять програмні музичні твори. Об'єктивно оцінює результати своєї навчальної діяльності. З розумінням ставиться до зауважень, вміє виправляти помилки.</p>	<p>розвиток моторики рук та пальців за допомогою освоєння більш складніших технічних навичок (арпеджіо, подвійні ноти, октави і т.д.). Основні аплікатурні формули в дієзних та бемольних мажорних гамах, паралельних мінорних (три види) до трьох знаків у межах чотирьох октав у прямому та протилежному, розбіжному русі двома руками. Акорди з трьох звуків. Арпеджіо: – коротке; – довге; – ламане. Хроматичні гами в прямому та протилежному русі. Гама в терцію та дециму в прямому русі (хроматичні включно). Репертуар для читання з аркуша – невеличкі п'єси в знайомих тональностях; розширення ритмічного словника. Технічний залік.</p>	
14 модуль		
<p><i>Намагається</i> якісно вести 2-3 голоси під час виконання поліфонії. Через власний спів усвідомлює роль дихання. Це допомагає під час гри зрозуміти фразування. Самостійно <i>визначає</i> кульмінаційні моменти та загальну кульмінацію у творі, вміє логічно та якісно будувати фрази. <i>Вміє</i> сконцентрувати увагу на поставлених завданнях. Під час гри вивчених творів <i>прагне</i> до виразності фразування, <i>вміє</i> слухати та <i>вести</i> мелодичну лінію. <i>Розуміє</i> будову та особливості виконання творів великої форми. Використовує педаль доречно стилю та характеру твору, який виконує.</p>	<p>Виховання якісного звуковедення та слухового контролю. Робота над двоголосним або триголосним поліфонічним твором. Охоплення одночасно партій кожного голосу в імітаційній поліфонії. Темпоритмічні, штрихові особливості фуги чи інвенції, виконання мелізматики (мордент, форшлаг, трелі тощо.) Вдосконалення культури звуковидобування, визначення динамічної кульмінації, смислових зв'язків між фразами, побудови твору. Баланс сили звучання у гомофонній фактурі (відтворення мелодії та акомпанементу).</p>	<p>Вправи на покращення балансу сили звучання в гомофонній фактурі (відтворення мелодії та акомпанементу). Педалізація: – функції правої та лівої педалі; – позначення на письмі правої та лівої педалі; – вправи для використання правої, лівої та обох педалей; – використання прямої, запізнюючої та ритмічної педалі в музичних творах. Прослуховування виконуваних викладачем творів при виборі програми. Аналіз нотного тексту, визначення стадій музичної побудови, її розділів, кульмінації, авторських та</p>

	<p>Елементи музичної мови. Розширення кола завдань, пов'язаних з авторським текстом: виразні особливості жанру, форми, елементи музичної мови. Драматургія твору великої форми. Розвиток практичних навичок роботи з різними типами фактури. Формування уявлень про агогіку, <i>rubato</i>. Розвиток інтонаційної виразності через використання різноманітних засобів звуковидобування з активним слуховим контролем. Використання правої та лівої педалі. Позначення лівої педалі в нотному тексті. Удосконалення техніки використання правої педалі. Підготовка до академконцерту.</p>	<p>редакторських позначень. Відтворення нотного запису на фортепіано. Опрацювання нотного тексту з його поділом на графічні формули та розділи. Вивчення музичного тексту, поділеного на логічні комплекси для покращення запам'ятовування. <i>Робота над поліфонічним твором:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – ознайомлення з нотним текстом, особливостями багатоголосного викладу в нотному тексті; – аналіз поліфонічного тексту: визначення таких його складових як тема, протискладнення, інтермедія, розділів форми, тонального плану; – виконання кожного з голосів окремо та в їхньому поєднанні; – опанування принципів виконання елементів імітаційної поліфонії; – застосування терасовидної динаміки, осягнення її принципів; – слуховий контроль у дво- триголоссі імітаційного типу; – гра напам'ять поліфонічного твору. <p><i>Робота над твором великої форми:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – ознайомлення з музичним синтаксисом у творах великої форми, поняттям головної, побічної, сполучної та заключної теми, рефрену, епізоду, розділами сонатної форми (експозиція, розробка, реприза); – побудова розвитку сюжету у творах великої форми; – робота над нотним текстом, особливостями послідовності його
--	--	---

		розділів, тонального плану, визначення кульмінаційних зон; – опанування переключень між різнохарактерними темами у творах великої форми (сонатина, соната, рондо, варіації); – гра напам'ять твору великої форми із слуховим контролем передачі образного змісту і розвитку сюжету.
15 модуль		
<i>Демонструє</i> культуру звуковидобування, звукоутворення та усвідомленого інтонування на основі постійного слухового контролю. <i>Застосовує</i> поняття «кантилена» у процесі роботи над штрихом « <i>legato</i> », будує, слухає та виконує мелодичну лінію, фразу, основні прийоми педалізації. <i>Втілює</i> художній образ музичного твору з усвідомленим та узгодженим застосуванням визначених засобів музичної виразності. <i>Виконує</i> технічні завдання в більш швидкому темпі. Під час виконання творів напам'ять <i>відтворює</i> розширену інтонаційну складову, <i>розкриває</i> характер кожного твору, <i>розуміє</i> форму та фактуру.	Формування розвинутого музичного мислення в процесі виконавського інтонування музичного твору відповідно до задуму автора. Робота над цілісністю виконання, виразністю виконавського замислу різножанрових музичних творів. Взаємозв'язок темпу, ритму та їхнього значення у відтворенні художнього змісту музичного твору. Робота над п'єсами, різноманітними за складом, характером, фактурою та технікою виконання. Вдосконалення навичок виконання творів кантиленного типу. Робота над складними ритмічними послідовностями в етюдах та п'єсах, різноманітними за складом, характером, фактурою та технікою виконання. Поеднання темброво-регістрових уявлень з навичками педалізації. Виконання творів різних жанрів відповідного рівня складності з усвідомленим узгодженням їхньої технічної та художньої складових. Підготовка до академконцерту.	Робота над п'єсами: – читання та запам'ятовування нотного тексту, авторських та редакторських ремарок, апікатурних формул, педалі; – ознайомлення з музичними формами та визначення їхніх розділів, кульмінації твору; – зосередження уваги на дотриманні правильних фізіологічних відчуттів при необхідних для гри рухах піаністичного апарату; – продовження формування власного алгоритму вивчення музичного твору; – опрацювання твору з використанням правої та лівої педалі; – самостійний розбір творів, однією або обома руками (по черзі). Обговорення образів, образних сфер, сюжету виконуваних творів та музичних засобів їх втілення у творах власної виконавської програми.
16 модуль		
<i>Знає</i> видатних представників українського та світового музичного мистецтва різних епох (їх творчі портрети, стислий огляд творчості,	Усвідомлене сприйняття творів професійного музичного мистецтва різних епох та музичного фольклору. Удосконалення	Систематизація набутих музично-виконавських вмій та навичок на основі музично-теоретичних знань. Закріплення виконавських

<p>окремі значні твори), <i>виявляє</i> розуміння зв'язку їх творчості з історичною епохою.</p> <p><i>Розуміє</i> художню виразність музичних творів завдяки теоретичному та практичному засвоєнню базових елементів музичної мови.</p> <p><i>Виявляє</i> розуміння особливостей різних музичних жанрів та форм.</p> <p><i>Володіє</i> основами елементарного аналізу музичного твору (визначає характер, художні образи твору, фіксує їхні видозміни протягом твору).</p> <p><i>Демонструє</i> виконавську майстерність на сцені, захопленість процесом виконання. Впевнено <i>виступає</i> перед аудиторією, <i>володіє</i> артистичною свободою та вмінням демонструвати виконавські емоції відповідно до художнього образу та авторського задуму музичного твору.</p> <p><i>Володіє</i> сценічною витримкою, у випадку помилки не втрачає контроль над ситуацією та продовжує виступ.</p>	<p>термінологічного словника учня в музичному мистецтві. Аналіз засобів музичної виразності та структурних елементів музичної мови з метою всебічного розвитку музичного слуху та подальшого усвідомленого виконання музичних творів. Удосконалення використання засобів музичної мови.</p> <p>Практичне опанування засобами музичної виразності (штрихи, динаміка, ритмічні фігури, фразування, аплікатура). Розвиток уяви та образного мислення.</p> <p>Культура публічного мистецького виступу; зосередженість, позитивний настрій, упевненість відповідно до концертної комунікативної ситуації. Готовність виступати перед аудиторією, бажання демонструвати власні виконавські досягнення.</p> <p>Підготовка до підсумкового контролю – іспиту.</p>	<p>навичок у творах великої форми та поліфонічних творах.</p> <p>Удосконалення та розвиток піаністичної техніки на основі етюдів.</p> <p>Робота над засобами звуковидобування, музичними лініями та динамічними градаціями звуку.</p> <p>Робота над високим рівнем «виконавської витримки» та артистизму під час виконання музичних творів різних жанрів та характеру. Репетиція в концертному залі.</p> <p>Сценічний виступ.</p>
---	---	---

III. ФОРМИ І ВИДИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Контроль і оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти базуються на постійному спостереженні за їхнім індивідуальним розвитком у процесі навчання. Головна мета контролю – знайти ефективні способи досягнення кожним здобувачем освіти необхідних результатів навчання. Порівнювати досягнення різних учнів недоцільно. Основними орієнтирами для оцінювання ефективності навчання є вимоги до результатів навчання здобувачів освіти музичних ліцеїв. Темпи навчання можуть варіюватися залежно від індивідуальних здібностей здобувача освіти, тому досягнення результатів можливе як раніше, так і пізніше зазначеного терміну.

Для моніторингу ефективності методів навчання та рівня досягнень учнів застосовуються **поточний і підсумковий контроль**.

Поточний контроль. Оцінюється прогрес здобувача освіти, що дозволяє викладачеві адаптувати освітній процес. Він сприяє відстеженню індивідуального розвитку, опануванню компетентностей програми й формуванню індивідуальної траєкторії навчання. Викладач самостійно проводить поточний контроль, аналізуючи опанування здобувачем освіти

навчального матеріалу та за потреби коригуючи педагогічні підходи. Контроль може здійснюватися в процесі навчання чи після семестру. До форм поточного контролю входять публічні виступи, такі як концерти класу, відділу чи ліцею. Рівень піаністичного розвитку перевіряється в межах поточного контролю в зручній для здобувача освіти час.

Підсумковий контроль проводиться з урахуванням прогресу здобувача освіти протягом року у формі іспиту, який перевіряє набуті компетентності. Наприкінці кожного навчального року здобувач освіти здає іспит з навчальної дисципліни «МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ: ФОРТЕПІАНО (ФАХОВИЙ)», виконуючи певний обсяг творів напам'ять. Підсумковий контроль у кінці модельної навчальної програми оцінює всі аспекти навчання, включаючи виконавську техніку, передачу художнього образу, музичну виразність і майстерність виконання відповідно до вікових та індивідуальних можливостей здобувача освіти. Оцінювання наприкінці навчання базується на порівнянні досягнень з очікуваними результатами, визначеними освітньою програмою.

Клас	Програмні вимоги до технічного заліку
2	<ul style="list-style-type: none"> • гами з одним знаком мажорні та мінорні в межах двох октав у прямому напрямку • короткі арпеджіо • тризвуки • два етюди
3	<ul style="list-style-type: none"> • гами з двома знаками мажорні та мінорні в межах чотирьох октав у прямому напрямку • короткі арпеджіо • тризвуки • два етюди
4	<ul style="list-style-type: none"> • гами мажорні, мінорні та хроматичні з трьома знаками в межах чотирьох октав у прямому та протилежному напрямках • короткі та довгі арпеджіо тризвуків з оберненнями • акорди • два етюди
Клас	Приклади програмних вимог до академічних концертів за класами / роками навчання:
1	перший академконцерт:
	<ul style="list-style-type: none"> • дві різнохарактерних п'єси, два етюди
2	другий академконцерт:
	<ul style="list-style-type: none"> • 3–4 різнохарактерних п'єси
2	перший академконцерт:
	<ul style="list-style-type: none"> • твір з елементами поліфонії • велика або середня форма (сонатина або варіації) • два етюди
3	другий академконцерт:
	<ul style="list-style-type: none"> • 2 різнохарактерних п'єси • 2 етюди
3	перший академконцерт:
	<ul style="list-style-type: none"> • твір з елементами поліфонії (двоголосна інвенція) • велика або середня форма (сонатина або варіації) • два етюди
3	другий академконцерт:
	<ul style="list-style-type: none"> • 2 різнохарактерних п'єси • 2 етюди

4	<u>перший академконцерт:</u> <ul style="list-style-type: none"> • твір з елементами поліфонії (дво- або триголосна інвенція) • велика або середня форма (соната, сонатина або варіації) • два етюди
	<u>другий академконцерт:</u> <ul style="list-style-type: none"> • 2 різнохарактерних п'єси • 2 етюди

Підсумковий контроль другого семестру здійснюється по завершенню кожного навчального року у формі іспиту і відповідає конкретним нормативним результатам навчання.

Клас	Приклад програмних вимог до іспиту за класами / роками навчання:
1	<ul style="list-style-type: none"> • твір з елементами поліфонії; • велика або середня форма (сонатина або варіації); • етюд;
2	<ul style="list-style-type: none"> • твір з елементами поліфонії (маленька прелюдія або двоголосна інвенція); • велика або середня форма (сонатина або варіації); • етюд;
3	<ul style="list-style-type: none"> • твір з елементами поліфонії (дво- або триголосна інвенція); • велика або середня форма (соната, сонатина або варіації); • два етюди;
4	<ul style="list-style-type: none"> • твір з елементами поліфонії (дво- або триголосна інвенція); • велика або середня форма (соната, сонатина або варіації); • два етюди; • п'єса.

Оцінка результатів навчання є підсумковим показником результатів роботи за відповідний навчальному року період навчання. На **підсумковому контрольному заході** (іспиті) оцінювання рівня досягнень результатів навчання необхідно враховувати такі **критерії** оцінювання:

- оволодіння навичками гри на фортепіано: правильна постава за інструментом, координація правої та лівої руки в ігрових рухах, правильна аплікатура;
- задіяння слухового контролю для цілісного емоційно-образного виконання твору з відсутністю текстових помилок, «музикальність» у передачі образного змісту творів.

Під час обговорення виступів учнів необхідно звертати увагу на такі **критерії**:

- точність виконання авторського тексту;
- дотримання метроритмічних, темпових та штрихових характеристик твору для правильної передачі його жанрових ознак;
- емоційність виконання твору;
- технічний рівень виконання тощо.

IV. ОСНОВНІ ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НА ЗАВЕРШЕННЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРЕДМЕТА

Іспит у 4 класі – конкурсний.

Учень / учениця демонструє такі навчальні результати:

- грає гами мажорні, мінорні та хроматичні з трьома знаками в межах чотирьох октав у прямому та протилежному напрямках, короткі та довгі арпеджіо тризвуків з оберненнями, акорди;
  - виконує етюди з ускладненими метроритмічними та технічними завданнями;
  - володіє штрихами *legato, non legato, staccato* та їхніми комбінаціями;
  - демонструє знання музичних знаків альтерації, динамічних відтінків;
  - розуміє значення основних музичних термінів;
  - виконує напам'ять поліфонічний твір з елементами імітаційної поліфонії (дво- або триголосна інвенція);
  - демонструє елементарні навички інтонаційно-слухового контролю;
  - виконує напам'ять твір великої форми (частини сонати або концерту, або варіації), знає та володіє знаннями побудови форми твору;
  - виконує п'єсу кантиленного характеру, чує та вміє будувати мелодичну лінію твору;
  - демонструє навичку читання з нотного аркуша, визначає розмір та тональність твору;
  - вміє самостійно працювати та об'єктивно оцінювати результати своєї роботи.